

การจัดการสวนปาล์มน้ำมันในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

บทนำ

พสุ สุกุลอารีวัฒนา¹

ปาล์มน้ำมันเป็นพืชน้ำมันที่มีศักยภาพในการแข่งขันสูงกว่าพืชน้ำมันชนิดอื่น ทั้งด้านการผลิตและการตลาด เนื่องจากมีต้นทุนการผลิตและราคาต่ำกว่าน้ำมันพืชชนิดอื่นและเป็นพืชที่ให้ผลผลิตได้นานถึง 20-30 ปี สำหรับการลงทุนปลูก 1 ครั้ง อีกทั้งน้ำมันปาล์มยังเป็นน้ำมันพืชที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างหลากหลายทั้งในสินค้าอุปโภคและบริโภค ดังนั้นส่วนแบ่งการผลิตน้ำมันปาล์มต่อน้ำมันพืชโลกจึงโน้มตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว จากร้อยละ 11.71 ในช่วงปี 2519-2543 เป็นร้อยละ 27.48 ในปี 2544-2548 และคาดว่าน้ำมันปาล์มจะมีส่วนแบ่งการผลิตน้ำมันพืชโลกเป็นร้อยละ 31.24 ในปี 2559-2563 โดยมีประเทศในกลุ่มสมาชิกอาเซียนเป็นผู้ผลิตสำคัญ คือมาเลเซีย และอินโดนีเซีย ซึ่งทั้ง 2 ประเทศผลิตน้ำมันปาล์มรวมกันเท่ากับร้อยละ 85 ของผลผลิตโลก อีกทั้งยังเป็นประเทศผู้นำในการส่งออกน้ำมันปาล์มในตลาดโลกโดยส่งออกรวมกันเท่ากับร้อยละ 89.10 ของปริมาณส่งออกโลก

อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของไทยมีอัตราการขยายตัวที่ค่อนข้างสูงมีส่วนแบ่งการผลิตสูงสุดของอุตสาหกรรมน้ำมันพืชของไทยถึงร้อยละ 73 และยังเป็นน้ำมันพืชที่มีส่วนแบ่งการบริโภคน้ำมันพืชถึงร้อยละ 62 ของน้ำมันพืชทุกชนิด น้ำมันปาล์มนอกจากจะใช้เพื่อการบริโภคในรูปแบบน้ำมันโดยตรงแล้ว ยังสามารถนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ได้อีกมาก ทั้งด้านบริโภคและด้านอุปโภคในชีวิตประจำวัน ได้แก่ ไขมันบริสุทธิ์ เนยขาว เนยโกโก้ คอฟฟี่เมต ครีม ขนมกรอบ บะหมี่แห้ง น้ำยาชำระล้างสบู่ ผงซักฟอก ก्लीเซอร์ลิน กรดไขมัน แอลกอฮอล์ไขมัน สารหล่อลื่น สารขัดมัน เทียนไข โฟมสารเคลือบเงา สี สารกันสนิม สารผสมในการผลิตยางรถยนต์ เครื่องสำอางยา (เช่น วิตามินอีและแคโรทีนอยด์) อาหารเสริมและเชื้อเพลิง (ไบโอดีเซล) เป็นต้น

อย่างไรก็ตามการเพิ่มมูลค่าน้ำมันปาล์มให้สูงขึ้นยังไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากผลผลิตปาล์มสดและน้ำมันปาล์มดิบส่วนเกินภายในประเทศมีไม่เพียงพอที่จะผลักดันให้เกิดอุตสาหกรรมต่อเนื่องภายในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำไปใช้ผลิตเป็นไบโอดีเซลเพื่อทดแทนน้ำมันดีเซล

ไบโอดีเซล คือ น้ำมันพืชชนิดต่างๆ ได้แก่ เมล็ดเรพ (Rape Seed เป็นพืชน้ำมัน มีมากแถบยุโรปและอเมริกา) ทานตะวัน งา ฝ้าย ถั่วลิสง ถั่วเหลือง ละหุ่ง สบู่ดำมะพร้าว ปาล์ม และน้ำมันเหลือใช้หลังการปรุงอาหารจากภัตตาคาร และร้านอาหารประเภท fast-food เช่น McDonald's Burger King และ Kentucky Fried Chicken มาเข้ากระบวนการเปลี่ยนแปลงทางเคมีเป็น Methyl Ester Ethyl Ester หรือ Butyl Ester หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "ไบโอดีเซล" ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นเชื้อเพลิงแทนปิโตรเลียมดีเซลในสัดส่วนผสมต่างๆ ได้โดยไม่เกิดผลกระทบต่อระบบต่างๆ กับเครื่องยนต์ดีเซล แม้จะใช้เป็นระยะสั้นและ หรือยาวการใช้ไบโอดีเซลเป็นเชื้อเพลิงจะไม่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สามารถย่อยสลายได้โดยกระบวนการทางชีวภาพ และเกิดมลพิษทางอากาศน้อยกว่าน้ำมันดีเซล เป็นต้น กรณีการนำไบโอดีเซลที่ผลิตจากน้ำมันปาล์มไปทดแทนน้ำมันดีเซลในอัตรา ร้อยละ 1 จะมีความต้องการใช้น้ำมันไบโอดีเซล 190 ล้านลิตรในปี 2547 และถ้าเพิ่มการทดแทนน้ำมันดีเซลในอัตรา ร้อยละ 5 ต้องใช้น้ำมันไบโอดีเซล 1,904 ล้านลิตรในปี 2557 ทำให้เกิดการตื่นตัวสนใจพืชพลังงานทดแทน

¹ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรหนองคาย

มากขึ้น ประกอบกับรัฐบาลมีนโยบายเพิ่มพื้นที่ปลูกพืชพลังงานทดแทนในพื้นที่ที่มีศักยภาพ แต่ยังคงขาดข้อมูลหลายด้าน กรมวิชาการเกษตรโดยศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรหนองคายร่วมกับหน่วยงานในสังกัดกรมวิชาการเกษตรในพื้นที่ จึงเริ่มศึกษาวิจัยการปลูกปาล์มน้ำมันในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในปี 2547 ต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน ได้ผลการวิจัยว่าพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือสามารถปลูกปาล์มน้ำมันได้ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่เหมาะสมและมีการจัดการที่ดี จะให้ผลผลิตใกล้เคียงกับภาคใต้ คือเฉลี่ย 3-5 ตัน/ไร่/ปี ผลการวิจัยดังกล่าวและคำแนะนำสำหรับการปลูกปาล์มน้ำมันที่มีอยู่เดิม สามารถนำมาสรุปเป็นคำแนะนำสำหรับการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ใหม่ ซึ่งเกษตรกรต้องพิจารณาปัจจัยด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการผลิตก่อนตัดสินใจปลูก ได้แก่

1. การเลือกพื้นที่และสภาพแวดล้อม ควรเป็นพื้นที่เหมาะสม ถ้าไม่เหมาะสมจำเป็นต้องมีการจัดการพื้นที่ก่อนปลูก เช่น พื้นที่ลุ่มน้ำท่วมขังต้องมีการขุดร่องระบายน้ำ พื้นที่ลาดชันควรทำขั้นบันได

2. การเลือกพันธุ์ปาล์มน้ำมันที่ดี เป็นพันธุ์แนะนำให้ปลูกเป็นการค้า คือ พันธุ์ลูกผสมชนิดเทเนอรา จากแหล่งที่มาของพันธุ์ที่เชื่อถือได้ มีการจัดการสวนที่เหมาะสมกับพันธุ์ และเลือกพันธุ์จากแปลงเพาะชำต้นกล้าปาล์ม น้ำมันที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร

3. การจัดการสวนที่ดี เริ่มต้นตั้งแต่การเตรียมพื้นที่ การวางผังปลูก การปลูก การดูแลรักษา การใส่ปุ๋ย การจัดการน้ำในช่วงฤดูแล้ง

4. การเก็บเกี่ยวผลผลิตปาล์มน้ำมัน เป็นขั้นตอนสำคัญที่มีผลต่อปริมาณและคุณภาพน้ำมันปาล์ม เกษตรกรควรเก็บเกี่ยวทะลายปาล์มระยะที่สุกเต็มที่ ตามมาตรฐานทะลายปาล์มน้ำมัน มกษ. 5702-2552